

CASE POHJOIS-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUE

PERHEKESKUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA JÄRJESTÖJEN NÄKÖKULMASTA

Perhekeskuksen toimintasuunnitelma on keskeinen asiakirja, joka ohjaa perhekeskustoiminnan kehittämistä hyvinvointialueilla. Kaikkien lapsille, nuorille ja perheille palveluja ja toimintaa tuottavien tahojen on oltava mukana valmistelemissa toimintasuunnitelmaa, jotta se voi toimia konkreettisesti, eri toimijoiden yhteistyötä vahvistavana asiakirjana.

Tässä dokumentissa avaamme tarkemmin, mitä perhekeskuksen toimintasuunnitelman yhteinen työstäminen käytännössä tarkoittaa ja millaisia asioita on tärkeä huomioida. Case-esimerkkinä on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, jossa toimintasuunnitelma työstettiin syksyllä 2022.

Toimintasuunnitelmassa määritellään alueen perhekeskustoiminnan keskeiset kehittämistarpeet sekä sovitaan yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi.

Perhekeskuksen toimintasuunnitelman käytännön laatimisesta ja päivittämisestä vastaavan hyvinvointialueen perhekeskuksen koordinaatiosta vastaavan henkilön tai toimielimen tulee huolehtia, että kaikki lapsille, nuorille ja perheille palveluja ja toimintaa tuottavat tahot, mukaan lukien järjestöt ja kolmas sektori ovat mukana suunnitelman yhteisessä valmistelussa. Vain näin toimintasuunnitelma voi toimia konkreettisesti eri toimijoiden yhteistyötä vahvistavana asiakirjana ja siihen kirjatut toimenpiteet onnistuvat.

Järjestöt ja kolmas sektori tuovat perhekeskuksiin monipuolista osaamista ja tukea vapaaehtoistoiminnasta erityistason osaamiseen. [Perhekeskuksen tehtäviä](https://thl.fi) (thl.fi) tarkastellessa voidaan havaita, että järjestöjen osaaminen, toiminta ja palvelut ulottuvat niistä jokaiseen.

SELKEÄT RAKENTEET JA SOVITUT TOIMINTAMALLIT YHTEISTYÖN LÄHTÖKOHTANA

Toimiva yhteistyö tarvitsee usein tuekseen rakenteita. Rakenteet eivät kuitenkaan yksin riitä, vaan vähintään yhtä tärkeitä ovat yhteisesti sovitut käytännöt ja toimintatavat. Nämä yhdessä muodostavat onnistuneen yhteistyön edellytykset.

LASTEN JA PERHEIDEN KANSSA TOIMIVAT JÄRJESTÖT OVAT VERKOSTOITUNEET KESKENÄÄN

- Lapset, nuoret ja perheet -järjestöverkosto, jolla on sovitut tehtävä, rooli, toimintatavat ja työparina toimivat verkoston vetäjät. Verkosto kokoontuu säännöllisesti ennakoon sovitun aikataulun mukaisesti ja verkoston vetäjät välittävät viestit eteenpäin.

JÄRJESTÖYHTEISTYÖN KOORDINOINNILLA ON RAKENTEET HYVINVOINTIALUEELLA

- Sovittu henkilö vastaa järjestöyhteistyön koordinoinnista hyvinvointialueella. Hänellä tulee olla hyvä tuntemus järjestökentästä, ja lisäksi hän on työnsä kautta osa hyvinvointialueen keskeisiä perhekeskusverkostoja.
- Sama henkilö vastaa toimintasuunnitelman järjestöyhteistyö-osion kirjoittamisesta. Hänellä on kokonais käsitys ja rooli myös koko toimintasuunnitelman kirjoittamisprosessissa.

MITÄ TOIMIVAT RAKENTEET MAHDOLLISTIVAT?

- Hyvinvointialueen järjestöyhteistyöstä vastaavalla henkilöllä on suora yhteys Lapset, nuoret ja perheet -järjestöverkoston: Hän esitti kokouksessa avoimen kutsun kaikille järjestötoimijoille, jotka halusivat liittyä mukaan toimintasuunnitelman järjestöyhteistyö-osion työstämiseen.
- Järjestöverkoston vetäjät välittivät kutsun kaikille verkostonsa listalla oleville järjestötoimijoille.
- Halukkaista järjestötoimijoista muodostettiin pieni työryhmä, joka osallistui kirjoittamiseen/työstämiseen.
- Vaikka kaikilla järjestötoimijoilla ei ollut mahdollisuutta osallistua varsinaiseen työstämiseen, pääsivät he halutessaan osalliseksi prosessiin. Työryhmän jäsenet välittivät lopputuotoksen koko Lapset, nuoret ja perheet -järjestöverkostolle, jossa tehtiin yhteinen peilaus ja hyväksyntä. Tämä vahvisti osallisuuden kokemusta myös niiden keskuudessa, jotka eivät olleet mukana varsinaisessa työstämisessä.

TOIMINTASUUNNITELMAN KIRJOITUSPROSESSIN ETENEMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

Perhekeskuksen toimintasuunnitelman järjestöyhteistyö-osion kirjoitusprosessi eteni suunnitelmallisesti ja prosessimaisesti:

- Sovittiin yksi taho, joka oli vastuussa prosessista (hyvinvointialueen järjestöyhteistyöstä vastaava henkilö).
- Tehtiin selkeä runko ja yhteiset otsikot, joiden pohjalle yhteistä kirjoitusta lähdettiin tekemään (linkki THL julkaisuun).

HUOM! JÄRJESTÖYHTEISTYÖ ON LÄPILEIKKAAVA TEEMA LÄPI ASIAKIRJAN, EI ERILLINEN JÄRJESTÖYHTEISTYÖTÄ KÄSITTELEVÄ KOHTA!

PROSESSIN KULKU

- Kokouksia sovittiin ja pidettiin tarvittava määrä. Kokousten välissä kukin työryhmän jäsen työsti sisältöjä ja täsmensi sovittuja asioita jaetussa dokumentissa sovittuun määräaikaan mennessä. Kokouksissa käytiin läpi vastuuhenkilön ”puhtaaksi kirjoittama” versio, ja käytiin siitä keskustelu.
- Kun teksti oli valmis, laitettiin se kommenteille koko Lapset, nuoret ja perheet -järjestöverkostolle.
- Kommentoinnin jälkeen vastuuhenkilö viimeisteli tekstin ja tiivistä sen osaksi perhekeskuksen toimintasuunnitelman kokonaisuutta.
- Lopullinen teksti toimitettiin tiedoksi järjestöverkostolle → Järjestöverkosto nosti esille huolen siitä, että järjestöyhteistyö ei noussut riittävästi määrin esille lopullisessa, kohtuullisen tiiviissä perhekeskuksen toimintasuunnitelmassa. Tämän vuoksi sovittiin, että yhdessä työstetty teksti laitetaan kokonaisuudessaan suunnitelman liitteeksi.

TÄRKEÄÄ, ETTÄ JOKAISESSA VAIHEESSA VASTUUHENKILÖ ON KIRJANNUT JA TIIVISTÄNYT ASIAT. KAIKKIEN ON HELPOMPI KOMMENTOIDA!

ONNISTUNEEN PROSESSIN KULMAKIVET POHJOIS-POHJANMAALLA

LUOTTAMUS

- Syntyi yhdessä sovituissa rakenteissa, yhteisen tekemisen kautta: yhteistyö on kumppanuutta, jota molemmat osapuolet määrittelevät.
- Lähtökohtana prosessin avoimuus.
- Mahdollisti prosessikirjoittamisen.

OSALLISUUS

- Järjestöverkosto päätti itse osallistumistavasta.
- Mahdollistettiin erilaiset tavat vaikuttaa ja olla mukana: näin mahdollistettiin laajempi osallistuminen, vaikka vain osa järjestöistä mukana työstövaiheessa.
- Tärkeäksi koetut asiat näkyivät myös lopullisessa tuotoksessa.

AKTIIVISUUS JA SITOUTUMINEN

- Prosessi vaati hyvinvointialueelta sitoutumista siihen, että sisältö rakentuu yhdessä järjestöverkoston kanssa ja otetaan sellaisenaan osaksi laajempaa kokonaisuutta.
- Prosessi vaati järjestöiltä aktiivisuutta ja vastavuoroisuutta
- Prosessi vaati keskeneräisyyden sietämistä toimintasuunnitelmaa työstäessä, perhekeskuksen rakenteiden määrittelyn ollessa vielä kesken.

TEHTY TYÖ POHJALLA

- [Hyödynnettiin THL:n ohjeistusta \(julkari.fi\)](#), joka loi yhteisen pohjan työskentelylle: järjestöjen ja seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyö on osa toimintasuunnitelman kokonaisuutta ns. läpileikkaavana teemana
- Prosessissa hyödynnettiin jo kerättyä ja olemassa olevaa tietoa, mm. aiemmin koostettuja kuntien perhekeskuskäsikirjoja.

MITÄ OPIMME JA MITÄ JATKOSSA ON SYYTÄ HUOMIOIDA?

PROSESSIIN ON SYYTÄ VARATA RIITTÄVÄSTI AIKAA,

jotta järjestötoimijoilla on järjestöyhteistyötä koskevan osion lisäksi selkeä käsitys myös toimintasuunnitelman kokonaisuudesta.

LISÄÄ YHTEISIÄ, LAAJEMPIA Keskustelufoorumeita

järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueen toimijoiden välille osana toimintasuunnitelmaprosessia.

JATKOSSA ON HYVÄ POHTIA TAPOJA, JOILLA JÄRJESTÖJEN ÄÄNTÄ TUODaan VIELÄ MONIPUOLISEMMIN KUULUVIIN PROSESSIN AIKANA.

Tarvitaan jatkuvaa pohdintaa siitä, jäävätkö jotkut näkökulmat pimentoon.

LÄHTEET:

[Hastrup Arja, Pelkonen Marjaana ja Päivi Varonen. Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan. Työpäperi 9/2021 \(julkari.fi\).](#)

PERHEET KESKIÖÖN!

Lastensuojelun Keskusliiton Perheet keskiöön! -toiminnan tavoitteena on tuoda järjestöjen osaaminen perhekeskusten käyttöön ympäri Suomen. Vahvistamme lasten ja perheiden kanssa toimivien järjestöjen yhteistyötä ja rakennamme eri toimijoiden välistä yhteistyötä, jotta perheet saisivat tarvitsemansa palvelun ja tuen helposti ja oikeaan aikaan. Toimimme Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (STEA) tuella.

Lue lisää: www.lskl.fi/perheetkeskioon

